

[Grøthe Philip.]

skade for vores arbejdsmarked? Vil de blive således mindre bundet af disse tider, vil det smidiggøre arbejdsmarkedet?

Men der kan jo også ske det, at begge ægtefæller får arbejde, og at det vil betyde en mindre bevægelig arbejdskraft, fordi det bliver meget vanskeligere at få folk til at flytte. Jeg tænker f. eks. på de protester, der har lydt, og lydt meget stærkt, i forbindelse med planerne om udflytning til henholdsvis Hjørring, Tønder og Ålborg, og hvor der gang på gang er blevet henvist til, at de pågældende var betænkelige ved at flytte eller ligefrem ikke ville flytte, fordi deres hustru havde arbejde i København og ikke ønskede at forlade dette arbejde.

De store årganges tid er forbi, og vi må indstille os på, at udbuddet af arbejdstimer går noget ned. Meget vil afhænge af, om de gifte kvinder fortsat i stigende grad vil gå ud på arbejdsmarkedet. Arbejdsministeren har for nylig til folketingsudvalget om ligeløn udtalt, at det er sandsynligt, at den betydelige vækst i daginstitutionspladser, der siden 1966 har været på ca. 14 pct. årlig, er en direkte medvirkende årsag til stigningen i den kvindelige arbejdsstyrke. Fortsat vækst i antallet af børnehaver m. v. vil antagelig fremme udbuddet af kvindelig arbejdskraft, men også både omskolings- og opkolingsforanstaltninger vil være nødvendige, hvis flere kvinder skal kunne finde beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Jeg tror, at dette sidste spiller en særlig stor rolle for de 40-50-årige kvinder, der har børnene fra hånden, og jeg har egentlig også indtryk af, at det særlig er i disse aldersgrupper, vi skal finde arbejdsreserverne i de kommende år.

Det offentlige beslæglægger en stigende andel af arbejdskraften. Dette er naturligvis særlig betænkeligt, når der er et faldende antal arbejdstimer til rådighed for produktionen, fordi erhvervslivet så bliver stærkt klemt i sin mulighed for at øge arbejdsstyrken. Og her mener jeg vi er ved et af kardinalpunkterne i perspektivplanlægningen. Vi ved, at vi har en alt for stor valutagæld, som vi snarest må gå i gang med at få betalt tilbage, og dette så meget mere, som man har en stærk fornemmelse af, at lånemulighederne for Danmark i udlandet ikke er de allerbedste. Valutagælden skal altså ned, og arbejdsstyrken vokser ikke mere.

Hvordan skal vi da fordele den beskudne forøgelse i det samlede nationalprodukt, vi håber på som følge af en fortsat produktivitetstigning? Jeg tror, det er herom, den politiske debat i første række kommer til at stå. Mon ikke det er realistisk at forestille sig, at vi bliver nødt til at dæmme kraftigt op for den forbrugsudvidelse, der er i gang både i det private og i det offentlige forbrug? Hidtil er det offentlige forbrug steget væsentlig stærkere end det private forbrug. Med afsvækkede vækstmuligheder vil der nok stadig være et så kraftigt pres bag kravet om at få en udvidelse af den disponible indkomst, at det bliver vanskeligt at fastholde den hidtidige, relativt stærke vækst i det offentliges udgifter.

En af vanskelighederne ved at holde igen på et stadig øget krav om offentlige ydelser hænger sammen med, at der ikke sættes en pris på ydelserne. Det er jo noget, der allerede har været nævnt af flere talere her i dag. Derfor sker der ikke den regulering af efterspørgsel og udbud, som ellers foregår via prisdannelsen. Vi tror, at borgerne prioriterer social tryghed, et udbygget sygehusevæn, uddannelse og et godt trafiknet meget højt, men vi ved ikke særlig præcist, hvor højt disse goder hver for sig vurderes, og hvordan efterspørgslen ville reagere, hvis der blev krævet betaling for hver ydelse.

Kontorchef Vedel-Petersen skrev engang en kronik, der hed: „Jeg ville hellere have en cykel“. Jeg tror, der er nogle, der kan huske den endnu. I dag ville han jo nok have kaldt den: „Jeg ville hellere have et sommerhus“. Men problemet er jo det samme: hvor højt værdsættes egentlig, når det kommer til stykket, de offentlige ydelser? Meget taler efter min mening imod at sætte pris på de sociale og sundhedsmæssige ydelser, og jeg havde indtryk af, at i hvert fald hr. Ivar Nørgaard delte denne opfattelse. Det er et vigtigt led i vor høje sociale standard, at disse ydelser er gratis eller i hvert fald meget billige. Men vi politikere og alle, der beskæftiger sig med social- og sundhedspolitik, burde nok i vore overvejelser og i vore prioriteringer, for os selv i hvert fald, foretage en økonomisk afvejning.

Forskningsleder Bent Rold Andersen har været inde på disse tanker og mener åbenbart, at man meget vel kunne overføre nogle af erhvervslivets omkostningsberegninger